

16. ŽÁKOVSKÝ PARLAMENT

TÉMA: KLIMA TŘÍDY

Anotace

Žákovský parlament může být jednoduchým nástrojem pro zlepšování klimatu ve škole, a to jak na úrovni dětí či pedagogického sboru, tak i ve vzájemné komunikaci mezi dětmi a pedagogy. Pravidla fungování parlamentu mohou být přizpůsobena potřebám a možnostem školy, výsledkem čehož může být vysoká efektivita při malé finanční náročnosti.

Praxe

Žákovské parlamenty (ŽP) mohou mít různé formy a různá pravidla pro setkávání. Nastavení konkrétních pravidel záleží do značné míry na jednotlivých školách, na jejich možnostech a potřebách. Je možné zapojit se do již vytvořených programů, např. neziskových organizací (viz níže), nebo si vytvořit vlastní pravidla na míru školy. Při jejich promýšlení by neměly být podceňovány drobnosti, které mohou v důsledku velmi ovlivnit fungování žákovského parlamentu.

Pravidla fungování žákovského parlamentu:

V pravidlech by se měly objevit odpovědi na tyto otázky:

- četnost setkávání: Jednou, či dvakrát do měsíce, jinak?
- čas konání: Budou se jednání konat ráno před výukou, během ní, či odpoledne po výuce?
- pravidla jednání: Kdo řídí debatu a jak? Jakým způsobem je možné hlásit se o slovo? Jak je uspořádáno prostředí včetně rozestavení lavic (v řadách, v kruhu, nebo jinak)? Kde se fyzicky nacházejí pedagogové (za katedrou, před lavicemi, uprostřed kruhu, pohybují se mezi dětmi)? Jakým způsobem jsou zjišťovány nápady dětí? Do jaké míry a jak jsou děti podněcovány k vlastní aktivitě? Jakým způsobem je jim poskytována zpětná vazba? Jak pedagogové reagují na klesající koncentraci dětí a jejich nerovnoměrné zapojení do diskuse? Do jaké míry rozlišují mezi osobními návrhy dětí a návrhy vycházejícími z jejich tříd?
- pravidla pro předávání výstupů ostatním dětem i kantorům: Jde o formální předání prostřednictvím prezentace před třídou? Nebo jsou výstupy předávány neformálně, aktivním zapojením všech dětí? Ústně v rámci vybraných hodin, či písemnými zprávami na nástěnce?

V ŽP mohou být zastoupeny různým počtem dětí každý ročník nebo třída, může se dělit na ŽP pro 1. a pro 2. stupeň apod. Je dobré si předem ujasnit, jaké očekávání má škola od dětí v ŽP (konkrétní výrazné výstupy a změny

vs. přístup „cesta je cíl“), jak by měla probíhat komunikace témat s ostatními pedagogy i s rodiči apod.

Při dobrém nastavení pravidel tak, aby vyhovovala pedagogům i dětem (tj. aby bylo umožněno pracovat v rámci ŽP těm, kdo chtějí, a zároveň aby to neobtěžovalo ty, kdo se zapojit nechťejí), lze dosáhnout významně vyššího zájmu dětí o školní dění i o zlepšení komunikace a atmosféry v rámci pedagogického sboru. Na stanovení pravidel by měli mít šanci podílet se všichni, kdo se do ŽP chtějí zapojit.

Příklad dobré praxe:

Uvedme příklad lektorského programu, který pomohl oživit fungování žákovského parlamentu na prvním stupni středočeské základní školy. Ve spolupráci s vedením školy, pedagogy a externími lektory Š. Smolíkem a I. Labuťovou byla navržena série workshopů využívajících dramaterapeutické techniky zaměřené na posílení sounáležitosti a spolupráce ve skupině, komunikační a sebe-přezentační dovednosti. Konkrétně se jednalo o 3× 3 hodiny práce s 25 dětmi, setkání s pedagogy prvního stupně a 2× 3 hodiny práce se smíšenou skupinou dětí, 2 učitelek a školní psycholožky. Program byl završen celodenním výletem, který propojoval zábavné prvky s výše zmíněnými technikami.

Setkání probíhala dopoledne v době výuky, pokaždé však v jiný den, aby děti nezameškaly totožné hodiny. Zapojení pedagogů předcházela přípravná schůzka, na níž se diskutovala témata jako: Co znamená parlament pro učitele/ky? Jak ho vnímají? Co jim může přinést, jak ho mohou využít? Jak mohou využít spolupráci s dětmi-delegáty v ŽP?

Dopad práce se ŽP zhodnotili lektori mimo jiné takto: „Celkově program přispěl k jasnějšímu vymezení skupiny, rozvoji osobních vztahů jednotlivých členů, posílení neformální roviny setkávání, podpořil rozvoj komunikačních dovedností, sebeprezentace, spolupráce a rovněž vytvořil prostor pro do jisté míry partnerské nastavení vztahů mezi dětmi a dospělými. Byl tak vytvořen nezbytný základ pro další práci, včetně základu pracovního týmu – vedení žákovského parlamentu.

Instituci žákovského parlamentu vnímáme jako výbornou příležitost k alternativnímu přístupu k výchově a vzdělávání. Umožňuje vytvoření prostoru pro setkávání mimo třídu, mimo běžný rámec vyučování, osvojení nových rolí, zvýšení motivace ke spolupráci se školou i k zájmu o dění ve škole. Vytvořením partnerské roviny vztahů mezi dospělými a dětmi a zajištěním kontinuity programu od druhé do deváté třídy je možné posílit přijetí školy jakožto bezpečného prostoru, primárně pro samotné žáky, sekundárně pro rodiče. Instituce parlamentu tak může zvýšit pestrost výuky a oboustranně obohatit žáky i učitele o novou zkušenost společné práce. Rovněž je možné prostoru

využít za základ etické výchovy či osobnostního rozvoje žáků v nejširším smyslu.

Domníváme se, že vzhledem k vývojovému stupni žáků a charakteru prostředí nelze žákovský parlament vnímat jako samostatný subjekt s mandátem k jakékoli správě školy. Veškeré dění a situace v parlamentu se bude vždy odvíjet od způsobu vedení a přijetí zbytkem školy, což klade vysoké nároky především na samotné vedoucí parlamentu a třídní učitele. Aktivita zde musí vycházet ze strany kantorů, na kterých leží plná zodpovědnost za stav a fungování parlamentu.“ (Závěrečná zpráva z programu, Š. Smolík, I. Labuťová.) Inspiraci a metodickou podporu můžete získat např. v o. s. Gemini <http://cedu.cz/rzp/> (v sekci „žák“).

Rizika

Žákovský parlament, zejména vyskytnou-li se potíže v jeho činnosti, může odkrýt slabá místa školy, např. nedostatečně fungující komunikaci mezi pedagogy, rozpory mezi vedením školy a pedagogickým sborem či autoritativní způsoby jednání s dětmi. Učitelé nemusí nutně sdílet nadšení pro tento typ práce s dětmi, může váznout předávání informací mezi třídními učiteli a pedagogy aktivními v rámci ŽP. Škola též může (nechtěně i záměrně) využívat tento moderní (a do jisté míry i módní) nástroj k prosazování vlastních nápadů podsouváním dětem.